

SAKSBEHANDLER
Elisabeth Nordling
Bård Langvandslie

VÅR REF.
22/02929-4

DERES REF.
2022/39063

VÅR DATO
04.10.2022

DERES DATO

postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

John Jacobsen
Årosveien 30
4380 HAUGE I DALANE

Sogndalstrand kulturmiljø – Årosveien 30 – 53/19, Sokndal

Avgjørelse av klage på avslag på dispensasjon for oppføring av glassrekkverk

Innledning

Vi viser til klagen din, datert 27. juni 2022. Klagen gjelder Rogaland fylkeskommunes avslag på søknad om dispensasjon fra forskrift om fredning av Sogndalstrand kulturmiljø, for oppsetting av glassrekkverk på eiendommen 53/19 i Sogndalstrand kulturmiljø, Sokndal kommune.

Klagen er oversendt til oss fra Rogaland fylkeskommune i brev datert 5. juli 2022. Klagen er fremsatt innen klagefristen og tas til behandling. Riksantikvaren kan prøve alle sider av saken og herunder ta hensyn til nye omstendigheter. I tillegg til å vurdere dine synspunkter, kan direktoratet ta opp forhold som ikke er berørt av deg, jf. forvaltningsloven § 34.

Vi har ikke mottatt noen merknader fra deg til fylkeskommunens oversendelse. Fristen for å komme med merknader har gått ut og vi anser saken som tilstrekkelig opplyst.

Konklusjon

Riksantikvaren har vurdert alle sider av saken og kommet til at Rogaland fylkeskommunes vedtak om avslag på oppføring av glassrekkverk opprettholdes. Klagen tas ikke til følge.

Juridisk status for eiendommen og forvaltningsmyndighet

Eiendommen inngår i Sogndalstrand kulturmiljø, som er fredet ved forskrift i kgl. resolusjon 24. juni 2005, med hjemmel i kulturminneloven § 20 første ledd.

Forvaltningsmyndigheten er Rogaland fylkeskommune. Dette følger av forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven § 3 (4).

Befaring

Vi befarte eiendommen sammen med deg 14. september 2022. Fra Riksantikvaren deltok Bård Langvandslien og Elisabeth Nordling. Fra Rogaland fylkeskommune deltok Elin Taranger og Jan Geir Auestad.

Bakgrunn for saken

Rogaland fylkeskommune ble i 2021 gjort oppmerksom på at det var oppført rekkverk i glass langs terrassen sørøst for huset ditt og på altanen på den sørvestre fasaden av huset. Du har opplyst om at rekkverkene ble oppført allerede i 2015. I april 2022 sendte fylkeskommunen et brev til deg, der det gikk frem at glassrekkverkene var søknadspliktige etter fredningsforskriften. Du ble gitt en frist på 6 uker til å søke om dispensasjon i etterkant. Du søkte om dispensasjon i e-post datert 2. mai 2022. Eiendommen din ligger i fredningssone B i kulturmiljøet.

Fylkeskommunen av slo søknaden i brev datert 17. juni 2022. Avslaget ble begrunnet med at rekkverkene er en moderne oppfinnelse som vurderes som et fremmedelement i kulturmiljøet. Selv om den kulturhistoriske betydningen til Årosveien 30 er liten, sett opp mot fredningens formål, har glassrekkverket en uheldig påvirkning på omgivelsene og fredningen. Fylkeskommunen påpeker at rekkverket er synlig fra deler av fredningsområdet, og at glass vil kunne reflektere sollys på en uheldig måte.

Fylkeskommunen er opptatt av at like saker skal behandles likt. Senest i 2021 ble det gitt avslag på søknad om dispensasjon for oppføring av glassrekkverk i sone B. Det påpekes at det på lang sikt vil kunne få svært uønskede følger å åpne for glassrekkverk på enkelte eiendommer. Flere glassrekkverk innenfor fredningsområdet vil samlet sett være en vesentlig endring i kulturmiljøet.

I avslaget har fylkeskommunen pålagt deg å rette opp i forholdet ved å tilbakeføre rekkverket til tidligere stand. Frist for tilbakeføringen er satt til 1. januar 2023. Alternativt kan du i dialog med

fylkeskommunen finne en utforming som kan aksepteres. Det forutsettes at du søker om dette før fristen for tilbakeføring løper ut.

Innholdet i klagen

Du mener at det ikke er mulig at glassrekkverket i Årosveien 30 skal reflektere sollyset til den fredete bebyggelsen, som det knapt er synlig fra.

Du viser også til at det i den senere tid er oppført tre eneboliger med garasje som nærmeste naboer til Årosveien 30. Bygningene har store glassflater som er godt synlig fra den gamle bebyggelsen. I tillegg har flere boliger i nærheten blitt utvidet. Disse har også store, synlige glassflater.

På dette grunnlaget, synes du det er vanskelig å forstå fylkeskommunens begrunnelse for avslaget.

Fylkeskommunens vurdering av klagen

Fylkeskommunen er enig i at rekkverket bare er synlig fra deler av fredningsområdet, men mener likevel at materialbruken er viktig for helheten i bevaringsområdet. Rogaland fylkeskommune har ikke endret sin oppfatning av at glassrekkverket fremstår som et fremmedelement i kulturmiljøet.

Riksantikvarens vurdering

En fredning tar alltid utgangspunkt i hvordan fredningsobjektet var på fredningstidspunktet. Formålet med fredningen, omfanget og bestemmelsene definerer hva og hvilke deler av objektet som har nasjonal kulturminneverdi.

Eiendommen inngår i Sogndalstrand kulturmiljø, som skal forvaltes i henhold til fredningsforskriften og forvaltningsplanen som gjelder for kulturmiljøet. Innenfor fredningsområdet er det variasjoner med hensyn til verneverdiene og hva som kan aksepteres av endringer og nye tiltak. Kulturmiljøet er derfor inndelt i soner A-D. Eiendommen din ligger i sone B.

Forskriften § 8 åpner for at det kan gis dispensasjon fra fredningsbestemmelsene. Det stilles to vilkår, som begge må være oppfylt for at dispensasjon kan gis. Tiltaket kan ikke medføre et *vesentlig inngrep*, og det må foreligge *særlige tilfelle*.

Bestemmelsen er en *kan*-bestemmelse. Dette betyr at en søknad om dispensasjon kan avslås selv om begge vilkårene er oppfylt, hvis behovet for å beskytte det fredete kulturmiljøet vurderes å gå foran søkers behov eller samfunnsmessige behov som tilsier at dispensasjon skal gis.

I forvaltningsplanen omtales trapper og rekkverk. Det heter blant annet at rekkverkene er viktige elementer ved flere av trappene. Videre står det at opprinnelig rekkverk skal videreføres eller kopieres i sone B. Selv om det her pekes på trapperekker, må føringene gjelde tilsvarende for terrasserekker.

Det kommer tydelig frem i forvaltningsplanen at det må søkes om dispensasjon for å bytte ut, oppgradere og bytte trapper og rekkverk i sone A og B.

Vesentlig inngrep

Hva som er et vesentlig inngrep, vil bero på et faglig skjønn. Kulturminnemyndighetene skal foreta en helhetlig vurdering av inngrepets art og størrelse sett opp mot kulturmiljøets art, størrelse og kulturhistoriske og arkitektoniske verdier. Formålet med fredningen og fredningsbestemmelsene har stor betydning for vesentlighetsspørsmålet.

Mindre endringer som hver for seg ikke synes å være vesentlige, kan samlet sett – og over tid – innebære vesentlige inngrep. Gjentatte mindre inngrep kan til slutt føre til at tålegrensen er nådd for hva som kan aksepteres uten å overstige terskelen for vesentlige inngrep. I et kulturmiljø må tiltaket ses opp mot hvilken innvirkning det har på miljøet som helhet.

Formålet med fredningen av Sogndalstrand er å bevare et kyst-tettsted av nasjonal verdi, utviklet i den førindustrielle perioden bl.a. på basis av sjøbruk og jordbruk. Strukturene i bebyggelse og jordbrukslandskap er i liten grad endret siden siste halvdel av 1800-tallet. Både overordnede trekk i miljøet, enkeltelementer og sammenhengen mellom disse skal bevares. Det er den enkelte bygningen og alle bygningsdelene, vegetasjonen, jordbrukslandskapet og alle de andre elementene i miljøet som utgjør den verdifulle kulturhistoriske helheten i Sogndalstrand.

Eiere skal kunne forvente at like saker behandles likt. Riksantikvaren opprettholdt fylkeskommunens avslag i den tilsvarende klagesaken fra 2021, som gjaldt Årosveien 28.

Det kan imidlertid være hus hvor noen tiltak kan dispenseres for, mens tilnærmet samme tiltaket på andre hus vil ødelegge helhetsinntrykket som fredningen er ment å bevare.

Momenter som spiller inn her er husets alder og funksjon, sett opp mot kulturminneverdien og

synligheten av tiltaket. Bestemmelsene for den vernesonen eiendommen ligger i er med på å fastsette hva som skal vektlegges og eventuelt kan tillates innfor området. Hvor eksponert endringen eller tiltaket er mot offentlig rom og hvor tungtveiende behovet som ligger bak endringen er, vil også måtte tas i betraktning.

Årosveien 30 er et nyere hus som ligger i vernesone B. Den kulturhistoriske betydningen av bebyggelsen på den aktuelle eiendommen er liten sett opp mot fredningens formål. Bygningen har en tilbaketrukket plassering og rekkverket er lite synlig fra den mest sentrale delen av fredningsområdet. Vi anser ikke tiltaket for å være et vesentlig inngrep i kulturmiljøet, men det kan likevel ikke vurderes helt separat. Vi slutter oss til fylkeskommunens vurdering av at større glassflater er et fremmedelement som bryter med den rådende materialbruken i kulturmiljøet og at det kan oppstå svært uønskede følger å åpne for glassrekkverk på enkelte eiendommer.

Særlige tilfelle

Dersom et tiltak ikke anses for å være et vesentlig inngrep, må det vurderes om det foreligger særlig tilfelle som tilsier at dispensasjon skal gis. Som særlige tilfelle trekker forarbeidene til kulturminneloven frem tiltak som er nødvendige av hensyn til formålet med den enkelte fredningen, tiltak av vesentlig samfunnsmessig betydning og andre helt spesielle tilfeller.

Tiltak som er nødvendige av hensyn til formålet med fredningen, kan for eksempel være brannsikring, reparasjoner og restaurering. Tiltak som er av vesentlig samfunnsmessig betydning, kan for eksempel være miljøhensyn, universell utforming og krav til helse, miljø og sikkerhet, som er pålagt gjennom andre lovverk.

I denne saken kan vi ikke se at det foreligger noen tungtveiende samfunnshensyn som begrunner endringsønsket. Tiltaket er heller ikke nødvendig for å opprettholde en akseptabel bostandard. Det er forståelig at dere ønsker et rekkverk i glass, som både vil føre til at utsikten over havet blir bedre, og som samtidig skjermer for vinden. Det er ikke grunnlag for å nekte enhver endring av rekkverket, men det må velges en løsning som ikke svekker opplevelsen av det kulturhistoriske miljøet.

Riksantikvaren er kjent med at det er oppført flere glassrekkverk på nyere bygninger i Sogndalstrand. Noen av glassrekkverkene er oppført på eller ved bygninger som ligger i umiddelbar nærhet til Årosveien 30, andre på eiendommer som er svært godt synlige fra sentrale deler av fredningsområdet. Disse glassrekkverkene er imidlertid i hovedsak oppført på

eiendommer som ligger utenfor fredningsområdet og er ikke underlagt de samme bestemmelsene og føringen som de bygningen som er omfattet av fredningen.

Konklusjon

Riksantikvaren har vurdert alle sider av saken og kommet til at Rogaland fylkeskommunes vedtak om avslag på oppføring av glassrekkverk opprettholdes. Klagen tas ikke til følge.

Avgjørelsen er endelig og kan ikke klages på, jf. forvaltningsloven § 28.

Frist for tilbakeføring settes til 1. januar 2023.

Hvis tiltaket ikke tilbakeføres innen fristen, kan fylkeskommunen la arbeidet bli utført på din regning. Kravet er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. kulturminneloven § 16.

Riksantikvaren merker seg fylkeskommunens anmodning om at dere i fellesskap kan komme frem til en løsning som avviker fra det originale, men som likevel ikke virker forstyrrende i kulturmiljøet. En eventuell søknad om dispensasjon for en tilpasset løsning, må sendes til fylkeskommunen før fristen for tilbakeføring utløper.

Vennlig hilsen

Anne-Judith Munthe-Kaas
avdelingsdirektør
leder Juridisk seksjon

Elisabeth Nordling
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Kopi til: Rogaland fylkeskommune, Postboks 130 sentrum, 4001 STAVANGER